

"Stajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 4 krone, za Ogrsko 5 K 50 vin. za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 6 kron, za Ameriko pa 8 kron; za drugo inozemstvo se računi naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne števe se prodajajo po 8 v.

Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje šte. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoni, ali rokopise se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak torej zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 80— za $\frac{1}{2}$ strani K 40— za $\frac{1}{4}$ strani K 20— za $\frac{1}{8}$ strani K 10— za $\frac{1}{16}$ strani K 5— za $\frac{1}{32}$ strani K 2 50 za $\frac{1}{64}$ strani K 1.— Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 38.

V Ptuj v nedeljo dne 25. oktobra 1914.

XV. letnik.

Svetovna vojska.

V Galiciji in na ruskem Poljskem splošno napredovanje avstro-ogrsko in nemške armade. — Pripravlja se odločilna bitka pred Varšavo. — Iz Ogrske vsi Rusi pregnani; polovica Bukovine prosta sovražnika. — Ob morju na severnem in vzhodnem Francoskem zmagujejo Nemci v strašni borbi nad Francozi in Angleži. — Na morju dosegli so Nemci lepe uspehe. — Rumunska ostane nevtralna.

Polagoma ali z železno doslednostjo se predružača položaj na severnih bojiščih. Rusi so z velikansko premočjo vdrl v Galicijo, Bukovino, na Ogrsko in v vzhodno Prusijo. Medtem ko so imele glavne nemške armade odločilne prve bitke s francosko-belgijsko-angleško vojsko, hoteli so Rusi z brezštevlnimi svojimi šetami preploviti sosedne dežele in prodreti do Berlina, Dunaja in Budimpešte. Pa so se krvavo zmotili! Nemci so pod generalom Hindenburgom pri Tannenbergu in v Mazurijskih jezerih Ruse strašno premagali in so jim uničili celo armado, ki je po vzhodni Pruski divjala kakor azijske tolpe starega veka. V Galiciji se je ruski naval strl ob zidovju naše trdnjave Przemysl in tam so Rusi pustili 40.000 mrtvih in ranjenih; njih zapovednik, bulgarski izdajalec general Dimitrijev doživel grozovito blamažo z svojo tehnično spretnostjo. Bukovina je na polovico že vsakega sovražnika prosta, na Ogrskem pa se je že zadnje Ruse čez mejo pognalo. . . In zdaj se pomikati avstro-ogrsko ter ruska armada počasi a sigurno naprej in nikdo ju ne more več vstaviti. Pripravlja se v bližini Varšave odločilna bitka, ki bo stela rusko premoč in odprla pot zmagujoči pravici.

Istotako ugodno stoji položaj na Francoskem. Nemška armada je vrgla Belgijo z vsemi njenimi trdnjavami ob tla. Ob morju, 30 kilometrov od angleškega brega, bije se zdaj odločilna bitka med nemško in združeno angleško-francosko-belgijsko armado. In kakor vse kaže, dosegli bodo Nemci zopet velikansko zmago,

ki jim odpre potem pot do Pariza in v London. Sodnija večne pravice govori besedo nad brezvestnimi povzročitelji tega strašnega prelivanja krvi.

Uspehi na morju so istotako za Nemce ugodni. Srbija zopet je popolnoma obdana od našega vojaštva in se ne more več ganiti. V Afriki in Aziji, po otokih in v kolonijah se dviga upor zoper angleško in rusko hinavstvo, povsod se dviga človeštvo zoper rusko krvoločnost in angleško kramarstvo, katera sta hotela ves samostojni svet na svoje vislice spraviti. . .

Zmagujemo! Našo domovino ne bodo premagali!

* * *

Velika bitka proti Rusom.

K.-B. Dunaj, 21. oktobra. Uradno se razglša dne 21. oktobra opoldne:

V težkem, trdovratnem napadu na okrepčana stališča sovražnika od Felsztyna do sôzeje vzhodno od Medyke dobili smo zopet na raznih straneh na ozemlju, medtem ko ruski nasprotni napadi niso mogli nikjer uspeha doseči.

Preteklo noč pridobili so naši vojniki Kapelsko visočino severno od Mizynica.

Južno od Magiere posrečilo se je našim vojakom že včeraj, da napredujejo od pridobljenih vasi do visočin.

Na južnem krilu vodi boj večinoma artilje-

rija. Vsled dalekosežne rabe moderne poljske utrdbe ima bitka večidel značaj trdnjavskega boja.

V Karpatih zavzeli smo včeraj Jabloniški prehod, to je zadnji od nekega ruskega oddelka zasedeni prihod. Na ogrski zemlji ni torej nobenega sovražnika več.

Naše napredovanje v Bukovini doseglo je veliki Sereth.

Naměstnik šefa generalštaba: pl. Höfer, generalmajor.

Intervju s poveljnikom Przemysla feldmaršal-lajtnantom Kusmanekom.

Iz Budimpešte poročajo: Dr. Landauer, zastopnik „Alkotmanyja“ je bil sprejet od trdnjavskega poveljnika v Przemyslu fml. Kusmaneka, ki se je izrazil njemu nasproti tako-le:

Enindvajsetdnevno obleganje od 18. sept. do 8. oktobra je imelo za mene sedem velikih dni. Dne 18. septembra se je obleganje pričelo. Dne 2. oktobra je prišel ruski parlamentar. Dne 4. oktobra smo slavili cesarjev god. Pri slavnostnem dinerju sem dobil še brzojavko s cesarjevimi čestitkami. Dne 5. oktobra je prihajalo obleganje hujše in je doseglo 7. oktobra svoj višek. Dne 8. oktobra je obleganje ponehalo. Včeraj (18. t. m.) sem dobil zopet brzojavko cesarja. Kakor je bila tudi situacija, v kateri smo se nahajali, resna, vendar nisem nikdar dvomil o izidu. Od ponedeljka do srede sem doživel najbolj kritične ure svojega življenja. Toda s takimi četami in takim častniškim zborom, smo morali zmagati.

Dr. Landauer je vprašal, kje je bilo oble-

ganje najhujše. Poveljnik je odgovoril: Povsod močno, toda južno vzhodno pri Bikovopcih in južno pri Ozikovski in Dumkovički je bilo obleganje sila ljuto, najhujše pa proti Siedliski. Tu so leteli šrapneli tudi v mesto. Kadar sem zapuščal poveljništvo, so me pozdravljale granate. Neki ruski podpolkovnik je izjavil: „Przemysl in trdnjava sta najkasneje v 2 do 3 dneh naši.“ „Zmotil se je pač,“ je dostavil poveljnik smehljajoč se. Nato je fml. Kusmanek priznal, da je tehnika Rusov veličanska. Zlasti pehota je očitno izborna izvežbana v obleganju trdnjav, artilerija pa strelja mojstrsko. Za silo ruskih napadov, še bolj pa za izbornost naših oklopov na trdnjavi govori dejstvo, da je bilo na eni sami utrdbi mogoče konstatirati 300 strelcov iz topov, ki so vsi dobro pogodili. Razpoloženje naših čet je bilo občudovanja vredno. Če bi hotel v polni meri pravično presoditi njih značaj, ne bi našel besed, eno samo hočem reči: „V polni meri so zaslužili hvalo Nj. Veličanstva.“

Beg Rusov iz Karpatov.

„Magyarorszag“ piše: Na Erdelskem so se pojavile samo manjše čete, ki so pobegnile pred našo armado izpred Marmarosa proti Nagybecskenu, od koder jih naše čete pode proti Galiciji. Ob času ruskega vpada na Ogrsko je bila najbolj izpostavljena točka Munkacs, kjer so se naši voji združili ter z združenimi silami udarili na Ruse. Sam vpad je izzval v Karpatih veliko vznemirjenje in sicer za to, ker so lajki mislili, da zadostuje, da se zapro gorski prelazi v Karpatih, pa ne bo nihče mogel preko gorovja. Ti naivni ljudje so mislili, da se ni treba ničesar bati. Prvi kozaki so se pojavili v vasi Skole, kjer so se utaborili na dvorišču nekega kmeta, polovili kokeši in piščance ter jih spekli. Kmetje pravzaprav niti vedeli niso, kdo so ti kozaki in kaj da hočejo. Ko pa je došla prva vest o vpadu pri Uzkoku, je nastalo silno razburjenje in vznemirjenje. Na vpad ni bil nihče pripravljen, za to se je vsa javnost po napotrebem razburjala. Kakor so se ljudje pred vpadom čutili popolnoma varne, tako so se sedaj neverjetno vznemirjali. Vznemirjale so ljudi celo vojaške priprave, dasi so imeli priložnost opazovati take priprave tudi pri drugih prilikah, ne da bi jim bilo to razburjalo živce, in ko so vsi naenkrat izgubili glavo, so jeli bežati. V eni uri so izpraznili mesta, trge in vasi. In ko so bili Rusi zopet spoden preko Karpat, so se ljudje zopet jeli vračati v svoje kraje in so se šele sedaj prepričali, da je ves njihov strah odveč, Rusi niso povzročili mnogo škode. Ponajveč so odnesli samo živila. Nekemu Židu so kozaki v Vereski v šali odrezali dolgo črno brado, v salon nekega drugega Žida so pripeljali konje in jim natrosili zobanje na njegovo zofo. Nekega tretjega Žida so privezali ob drevo, sicer pa mu niso storili ničesar žalega. Toda razni lopovi so izrabili ruski vpad, da so ropali in plenili po hišah onih, ki so pobegnili. Oblast je v tem oziru odredila strogo preiskavo in bo vse zločince čim najstrožje kaznovala.

Moški odgovor trdnjavskega poveljnika v Przemyslu.

Dunaj, 15. oktobra. (Kor. urad.) Iz vojnega poročevalnega stana uradno poročajo: Dne 2. oktobra ob 3. popoldne je dobilo trdnjavske poveljstvo to-le, na poveljnika naslovljeno pismo, ki ga je izročil poseben parlament:

„Gospod poveljnik! C. in kr. armado je zapustila sreča, zadnji uspešni boji naših čet so mi dali možnost, da obkolim trdnjavo Przemysl, ki je zaupana vaši ekscelenci. Za nemogoče smatram, da bi dobili kakršnokoli pomoč od zunaj. Da se izognemo brezkoristnemu prelivanju krvi, smatram, da je sedaj pravi čas, da predlagam vaši ekscelenci pogajanja o predaji trdnjave, ker bi bilo v tem slučaju mogoče zaprositi za vrh in za posadko častne pogoje pri najvišjem vrhovnem poveljstvu. Ako vaša ekscelenca želi pričeti s pogajanj, hlagovolite našemu, primerno pooblaščenemu odposlancu, podpolkovniku Vandanu, sporočiti svoje zahteve. Porabljam to priliko, da izrazim Vaši ekscelenci svoje vele-

spoštovanje. — Poveljstvo Przemysl oblegajoče armade. General Radko Dimitrijevič.“

Na to pismo je bil takoj dan ta-le odgovor: „Gospod poveljnik!

Smatram po svojo častjo, da bi na Vašo sramotno ponudbo dajal meritoren odgovor. — Poveljnik posadke v Przemyslu.“

Brezuspešen francoski napad na Kotor dne 19. septembra.

Dunaj, 16. oktobra. (Kor. urad.) Iz vojnega poročevalnega stana poročajo uradno:

O obstreljevanju utrd v Boki Kotorski dne 19. septembra poročajo naknadno te-le podrobnosti: Z obstreljevanjem so pričele tri križarke in dve oklopnici, ki so jih spremljale štiri druge ladje. Ob pol 6. zjutraj se je pojavilo več ladij, ki so se v dveh skupinah približale vходу v pristanišče.

Čim so prišle ladje v strelno daljavo, so naše obrežne baterije Lustica in možnarske baterije Ostro pričele z ognjem, na kar so se francoske ladje postavile v bojno črto ter tudi jele streljati. Najbližja distanca 5000 do 6000 metrov od rta Ostro. Divizija je skoro prišla izven strelne daljave na kar so naše utrdbe prenehale z ognjem. Neposredno na to so francoske ladje jele živahno streljati proti morski gladini, najbrže proti navideznim podmorskim čolnom. Ob 6. zjutraj in 50 minut se je sovražnik okrenil proti jugozapadu in je kmalu izginil v dimu in megli. Baterije Lustica in Ostro ste najbrže po enkrat zadeli, dočim so Francozi oddali 200 strelcev velikega in srednjega kalibra. Francoske kroglice so zadale brez izdatnih poškodb skalnati for Ostre ob eni izmed stranskih sten. 9 ali 10 strelcev je zadelo skalnate stene Punta d' Ostro, kjer so zapustili natančno vidljive sledove, ker se je kamenje jelo krusiti. Zadet je bil tudi stranski for Mamola, toda strel ni imel posebnega učinka. Kroglica je prebila opazovalnico pri stražnici Komila. Dve granati ste vdarili v bližino brezžične brzojavne postaje. V celem sta bila težko poškodovana dva vojaka.

Učinek avstrijskih možnarjev.

Iz Rosendaala poročajo o učinku težkih avstrijskih baterij in o eksploziji v fortu Waelhem tako-le: Posadka tega forta je štela 500 mož, ki so se bili prej udeležili bojev pri Mechelnu. Umaknili so se in zasedli fort Waelhem od koder so sovražnika silno obstreljevali. Najprej uporabljeni nemški topovi niso nesli dosti daleč, kmalu pa je dospela težka avstrijska baterija. V ponedeljek je bila zadeta ena kupola in deloma uničena. Celo noč so udarjale v fort kroglice in šrapneli. Niti trenutka ni bilo več miru. Pač smo odgovarjali na silni ogenj, nismo pa dosegali sovražnikovih črt. V torek zjutraj je bil položaj zelo opasen. Strašen hrup je bil okrog nas in mi smo bili brez moči. Opoldne

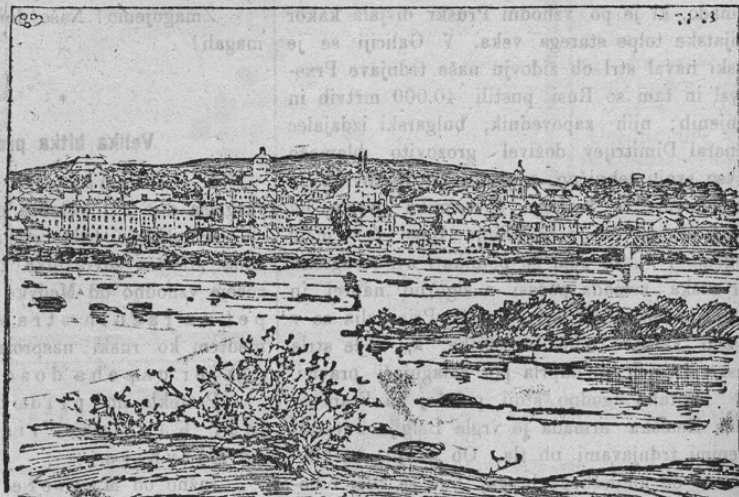
je zopet ena krogla zadela neko kupolo in jo razdejala. Dvajset minut nato so projekti razdejali vojašnico. Skrili smo se v neki podzemeljski hodnik ter čakali na svoj konec. Takrat se je pripetila katastrofa. En sovražni strel je zadostoval, da je razstrelil skladišče smodnika in razdejal dinamo. Tristo mož je bilo ubitih. Mnogo jih je popadlo brez zavesti ter so jih bežeči pohodili, ker je vladala v hodniku neprodorna tema. Ranjeni imajo strašne rane.

Uradno poročilo o barbarstvu ruskega vojaštva v Galiciji.

Dunaj, 15. oktobra. (Kor. urad.) Iz vojnega tiskovnega stana se uradno poroča: Naše čete, ki so iz Tarnova prodrle čez Rzeszów, so imele priliko se prepričati, kako barbarično, vojaškim pojmom protivno, so postopale ruske čete proti domačemu prebivalstvu. Vsi kraji v tej pokrajini so opustošeni. Del mesta Dembica je vpepeljen. Krasni grad Zavada, katerega oskrbnik se je oropanju upiral, je popolnoma oropan. Rusi so ga polili s petrolejem in zažgali. Tudi ostali gradiči so žalostno opustošeni. Oprava je razmetana, zrcala hudobno razbita, žimnice raztrgane, dragocene slike razrezane, tla so pokrita s celimi kupi cunj, papirja, čepin — skratka nudi se slika najsurovejšega vandalizma. Ruski vojaki so postopali v zasedenih krajih očitno po enakem jim naprej ukaznem sistemu, ki nima nič skupnega z reelnim, urejenim in res vojaškim načinom bojevanja, temveč je le roparski pohod pod pretvezo vojaškega nastopa. Ruski vojaki so preiskovali prebivalstvo kar na ulici ter mu vzeli vse, kar je imelo količkaj vrednosti. Posebno se jim je hotelo ur. Kozaki so jih brezobzirno vlekli iz žepov ter jih spravljali za svoje škornjice. Župniku v Rowli so vzeli „spovedno uro“, na kateri si je markiral število opravljenih spovedi. Ko so spoznali, da ni prava ura so mu jo sicer pozneje vrnili. Pri ropanju ur se tudi častniki niso ženirali. K urarju Muszkowskemu v Rzeszówu je prišel ruski polkovnik zdravnik, da si da popraviti zlato uro. Urar mu je dokazal, da je dotično uro on prodal. Ropalo se je po jako enostavnem in zelo praktičnem sistemu. V skupinah 8 do 10 mož so vdrli kozaki v stanovanja, ter izsilili z revolverjem v roki, da se jim je izročilo obleko, kožuhe, mobilije. Vse to so spravili v vreče, ki so jih imeli seboj ter odnesli. Svoj plen so si delili z oficirji. Napram rimsko-katoliški duhovščini so se vedli Rusi nevljudno, da mnogokrat celo brutalno. Sivolasega kanonika v Dembici so kozaki prisilili, da jim je osebno stregel, moral jim je prinesiti iz kuhinje žlice in nože. Govorili so ž njim osorno ter so ga tikali. Ponekod so prisili duhovnike, da so morali odpreti cerkve. V bolnišnici v Rzeszówu so pregnali Rusi 20 tamkaj se nahajajočih na griži obolelih avstrijskih vojakov iz postelj. To dokazuje, da se Rusi ne brigajo niti za najprimitivnejši čut člo-

Pogled na Przemysl.

V zadnjem času se je jako veliko govorilo o naši trdnjavi Przemysl, ki se je tako hrabro proti ruskemu obleganju branila, da je več kot 40.000 Rusov padlo in da so konečno tudi obleganje opustili. Przemysl ima okoli 50.000 prebivalcev in leži na desni strani reke San. Od leta 1874 sem spada Przemysl k najmočnejšim avstrijskim trdnjavam. V mestu, kjer se nahaja tudi c. kr. okrajno glavarstvo, je industrija prav majhna; pač pa je trgovina živahna.

Ansicht von Przemysl.

večnosti. V posameznih slučajih so Rusi blago in živila res plačevali, toda prodajalec navadno ni prišel na svoj račun, moral je podpisati pobotnico, da je znesek sprejel, toda denarja ni nikoli videl. Kadar pa je res dobil plačilo, je imel tudi izgubo, ker so Rusi računali za rubel visoki kurz 3 K 30 v. Ruski vojaki so tudi prodajali. Vzeli so n. pr. kmetom krave ter ji v bližnji vasi sopet za malenkostno ceno prodajali. Kadar pa je kmet kupec denar oddel, so rekli, da so si premislili in so odšli — s kravo in denarjem. Tako so eno in isto kravo povčkrat prodali, krava pa je končno le ostala — ruskemu vojaku.

Posebno omeniti je, da so ruski vojaki, kakor se iz več okrajev poroča, posilili tudi mnogo žena in deklet.

42 centimeterski topovi.

Ti topovi se morajo pri transportu na cestah razdreti in naložiti na tako pripravljene voze. Cev sama leži na velikem vozu; posamezni deli se vozijo na drugih vozovih. Če se ukaže med prevozom, da se mora top pripraviti, obstane cela kilometer dolga kolona. Vse moštvo potegne cev na lafeto in podlože se kolosa in okup. Z velikim ropotom se pomika top v določeno mpo postojanko, ki je sovražnik sploh ne vidi. Pok je strašen. Užge se strel z električno žico v oddaljenosti 400 m. Zračen pritisk je pa tako silen, da ne more v bližini nihče ostati na nogah. Cev je dolga 21 metrov. Top doseže daljavo 44.000 metrov, iz Dobra v Calais je pa 33.000 metrov. Predstavljajte si učinek, če pade strašna granata iz višine 400 do 500 metrov v precej visokem loku. Vsak strel je drag in stane približno 48.000 mark. Napačna je sodba, da bi bilo mogoče iz teh topov razstreliti le 150 granat; gotovo je marveč, da sedanjo vojsko topovi gotovo preživijo. Predno se kak strel izstrelji, se natančno izračuna daljavo; nato se top nameri. Nato se še enkrat računani in meri. Ko strel poči, je gotovo, da zadene. Pokaže se mogočen, ognjen steber, nato steber dima, ki je gotovo nad 100 metrov visok; dim se pomeša z betonom in zemljo. Čez nekaj časa se čuje zamolkel grom. Krogla so vkoplje, če niso tla skalnata, 8 do 10 metrov globoko v zemljo in izvrta luknjo, ki meri 15 do 18 metrov. Težko nemško artiljerijo krijejo vedno na vseh straneh močni oddelki pehote in kavalrije, strojne puške in lahki topovi, da se preprečijo presenečenja. Sovražnik je nikdar ne doseže, ker sovražnikovi topovi ne streljajo nad 10.000 metrov. Če stoji top 15.000 metrov od sovražnika, je še vedno za nekaj kilometrov na boljšem. Sicer znaša strelna razdalja na 44.000 metrov, a tako daleč se ne strelja, ker bi bilo škoda drage municije. Tudi slučaj, da bi se streljalo nad 20.000 metrov daleč, bodo jako redki. Čisto na prostem se top tudi ne bo rabil. Dan, predno se strelja, ga tako zakrijejo, da ga ni mogoče videti. Belgijci pravijo topu „godrnjač“; Nemci mu pa pravijo „Berta“ na čast Kruppovi ženi Berti.

Brata Buxton.

O priliki pogreba kralja romunskega se je zgodil v Bukareštu atentat na dva znana angleška politika, na brata Buxton. Ta dva brata sta že mnogo let duša „albanskega odbora“ v Londonu. Seveda je ta odbor le privesek angleškega ministrstva zunanjih del in brata Buxton pravzaprav le organa angleške vlade. Le ta rabi jako rada take agente, da ji ni treba za njih mnogokrat jako smelo delovanje nositi odgovornosti. Balkanski odbor je najprej deloval samo s tem, da je kulturni svet opozarjal na zatiranje v Turčiji živčih kristjanov, pozneje pa je začel delati tudi na njih politično osvobodjenje in je v balkanski politiki igral dostikrat jako znamenito vlogo. Vse delo tega balkanskega odbora je bilo do l. 1908. obrnjeno proti Turčiji, a ko je to leto Avstrija anektirala Bosno in Hercegovino, je stvar postala drugačna. Ta balkanski odbor je tedaj začel snovati proti Avstriji naperjeno zvezo; v kateri naj bi poleg kristjanskih držav bila tudi Turčija. Takrat je

začelo vse svetovno časopisje rohneti proti Avstriji zaradi aneksije in vse to je bilo delo bratov Buxton, ki sta seveda delala po naročilu angleškega zunanjega ministra. Povodom aneksije Bosne in Hercegovine je naša država prvič občutila sovražnost Anglije. Takrat je bil na Angleškem že narejen načrt, da se mora Nemčija zdrobiti in balkanski odbor je dobil naročilo, naj pridobi slovanske države proti Avstriji. Morda bi bilo že za časa aneksije prišlo do vojne, toda Rusija se je takrat čutila preslabo in tako je aneksijaska kriza ostala diplomatičen boj, v katerem je obveljalo stališče Avstrije. Toda brata Buxton sta nadaljevala svoje delo in poskušala našo monarhijo oslabilo na drug način. Ker Turčije ni bilo pridobiti za načrte angleške vlade, je prišlo do prve balkanske zveze in do vojne Bolgarske, Grške, Srbije in Črne gore proti Turčiji. Ta zveza se je sicer pozneje razbila, toda brata Buxton nista izgubila upanje, da se obnovi. Čim je začela sedanja vojna, sta šla na Balkan in v Nišu, v Sofiji in Bukareštu rogovili proti Avstriji, dokler ju ni ranil revolver atentatorja.

Junaški štajerski fantje.

Vsi štajerski vojaki so se v dosedanjih bojih naravnost znamenito zadržali; delali so s svojo hrabrostjo čast štajerski domovini. Naj torej nekaj iz teh bojev omenimo.

Oni bataljon 87. celjskega regimenta, ki je bil v Skutariju, nahaja se zdaj na južnem bojišču. Kako junško se bori, priča sledeče resnično poročilo:

Celjski polk si dan na dan pridobiva nove slave. 14. septembra, ko smo tvorili reservo, je major Peter opazil, da Srbi utrjujejo visok breg na desnem krilu. Hotel je izvesti naskok, a mu ni bilo dovoljeno. Kasneje sta dva voja dobila povelje, da gresta poizvedovat. Na tej poti sta zašla v strahovit sovražni ogenj. Nadporočnik Holub je bil ranjen in stotnik Koczian je dobil nalog, da spravi voja iz ognja. Toda vojaki so prosili, naj jih pusti, kjer so, pač pa naj pošlje ojačenja in municije. Nato je major Peter dal povelje, da se na srbske okope otvori najhujši ogenj iz strojnih pušk; potem je vzel 13. in 16. stotnijo in ju s takim navdušenjem popeljal k naskoku, da je bil sovražni odpor kmalu strl in so Srbi, ki so imeli tri bataljone, v paničnem strahu zbežali, pustivši v okopih 300 mrtvih, dve strojni puški, mnogo streljiva, konj in pušk. Ta naskok je bil velevažen tudi za nadaljnje operacije. Na naši strani je padlo 31 mož, ki jim po vojni postavimo spomenik. — Tako poročilo iz južnega bojišča. Nič manj se 87. štajerski polk ni proslavil na severnem bojišču. Bilo je v bojih za breg Mogila, 25 km vzhodno od Lvova. Naš oddelek s strojnimi puškami je bil nameščen na železniškem nasipu, odkoder je z velikim uspehom obstreljeval sovražne postojanke. Nenadoma se pokažejo Rusi od strani in napadajo naše v boku. Pri prvi mitraljezi se

zgrudita oba podčastnika. Takoj priskoči nadporočnik Ferdinand Praprotnik, sede k strojni puški, jo obrne v novo smer in začne streljati. Streljal je neprestano cele ure in oddelek se kljub peklenškemu sovražnemu ognju in kljub velikim izgubam ni umaknil, dokler ni dobil povelja za to. — Bodi tu ali tam — celjski 87. pešpolk si je vedno enak: njegovi fantje so drzno pogumni, neustrašeni in vztrajajo v boju do zadnjega, pa naj so okoliščine še tako težke. Taki so naši spodnještajerski fantje, naj si bodo potem slovenske ali nemške narodnosti: čast delajo vedno belo zeleni zastavi!

Nemško poročilo o vojni.

K.B. Berlin, 21. oktobra. Wolffova pisarna poroča: Veliki glavni stan, 21. oktobra dopoldne:

Na Yser-kanalu stojijo naši vojaki še v hudem boju. Sovražnik podpiral je svojo artiljerijo od morja severno-zahodno od Nieuporta. Pri temu napravila je nemška artiljerija neki angleški torpodni čoln za boj nespodobnega.

Boji zahodno mesta Lille trajajo še naprej. Naši vojaki pričeli so tudi tam z ofenzivo in so vrgli sovražnika na večih krajih nazaj. Napravilo se je okoli 2000 angleških vjetnikov in zaplenilo več mašinskih pušk.

Na vzhodnem bojišču se ni zgodila nobena odločitev.

* * *

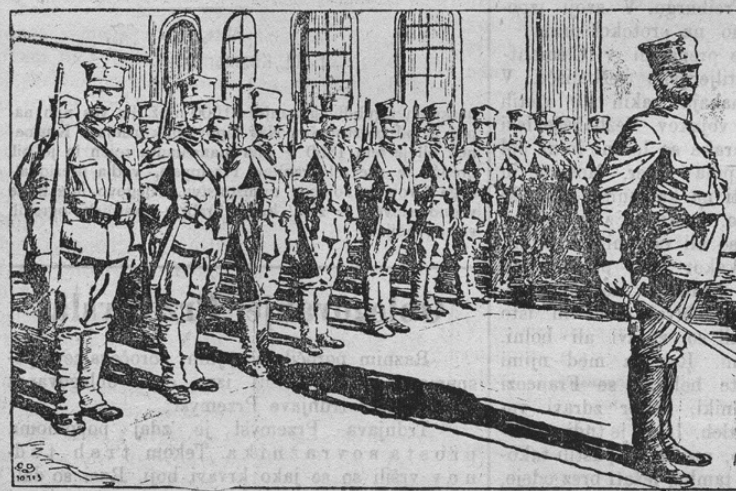
K.B. Christiania, 21. oktobra. Iz Stavanger se poroča: Angleški parnik „Glitre“ linije Salvesen-Leith bil 12 morskih milj od norveškega brega od nekega nemškega podmorskega čolna na dnu morja pogreznjen. Moštvo so rešili.

Beseda o milijonarjih.

Milijon — to je pojem, ki ga poznamo pravzaprav samo po imenu. Zapisati ga zna še s številkami, več pa težko da ve povprečen človek o njem. Milijon se rabi v navadnem jeziku kot izraz nekaj neskončnega, nekaj brezštevila. Milijon denarja je toliko, kakor tema, in priprosti ljudje so prepričani, da milijonarji svojega denarja sploh ne morejo prešteti, nego ga merijo na mernike in ga premetavajo z lopatami. Sedaj v vojnem času se pogostoma sliši vprašanje: Kje pa so milijonarji? To vprašanje je naravno. Država je poklicala nešteto možkih pod zastave in je prisiljena, neprestano apelirati na dobro srce in na požrtvovalnost prebivalstva. Podpirajte ranjence, podpirajte ranjence, podpirajte Rdeči križ, pošiljajte gorko obleko za bolnišnice, ne pozabite rodbin pod zastave poklicanih vojakov, usmilit se beguncev iz Galicije —

Poljska legija.

Takoj po izbruhu vojne med Avstro-Ogersko in Rusijo osnovali so Poljaki na Avstrijskem iz vrst svojih vojakov prostovoljni kor, imenovana „poljska legija“ in so ta kor iz lastnih sredstev oborožili. Ta legija, h kateri prihaja tudi vedno več članov iz ruskega Poljskega, je popolnoma vojaško izobražena in se je tudi pri dosedanjih bojih že opetovano odlikovala. Naša slika

Die polnische Legion.

káže oddelek dunajske poljske legije s svojim zapovednikom Galica.

Velika licitacija

dne 25. oktobra od 9. ure dopoldne naprej v Ptuj, Florijaniplatz. Razprodajalo se bodo stare obleke, pohištvo, perilo, jermena palice, dežnike itd. Izkupilec se porabi za našo vojsko.

tako čitamo dan na dan in dasi so se vsi za-
služki skrčili in žanje le par ljudi, dasi
se je skoro vse podražilo, dasi je
polno ljudi brez dela, vendar dajejo
ljudje, dajejo, kar morejo, žrtvujejo iz dobrega
srca. Srednji, mali in prav majhni ljudje žrtvu-
jejo mnogo. Kaj ni to ginljivo, če uboga kmečka
ženica, ki komaj sama izhaja, nakupi mesa in
ga speče in speče lepega belega kruha ter nese
vse skupaj ranjenecem? Ali ni to požrtvovalnost,
če seže majhen uradnik, obrtnik in delavec
v žep in daruje za dobri namen? Vse to
je od ust odtrgano? Nič čuda torej,
če vprašujemo ljudje: Kje so pa milijonarji?
Ljubi rojaki, milijonarji so povsod, kjer ni ljudi,
ki trpe in stradajo, ki trdo delajo in molče
umirajo. Gospodje milijonarji žive v velikih in
bogato opremljenih palačah in v zračnih in le-
pih prostorih, kjer se veliko laglje vrenasajo
težave sedanje vojne, kakor v zaduhlih sobicah,
koder časih stanuje po pet in šest ljudi, O, da,
imena milijonarjev je tudi čitati med velikodu-
šnimi darovalci za ta in oni namen. Ta je ne-
kaj dal za vdove padlih vojakov, ta celo za
brezposelne delavce. Še veliko več je pa takih
milijonarjev, katerih imen ni nikjer čitati.
„Österreichische Volkszeitung“ je zadnjič ok-
tačila dunajske milijonarje, da jih je povsod
dobiti, samo ne tam, kjer je treba kaj žrtvo-
vati. Po informacijah tega lista je na Dunaju
1100 milijonarjev, a izmed teh se jih je z da-
rili za ranjence itd. oglasilo samo nekaj na-
sto, vsi drugi so ostali skromno v zatišju in
niso v sebi čutili poklica, pokazati nekaj kava-
listva. Da, nekateri dunajski milionarji so se
tudi oglasili z darili. Ne govorimo o takih vele-
milijonarjih, kakor so Rothschildi in drugi Na-
bobi, ampak o „malih milijonarjih“, o ljudeh,
ki imajo po 10, 15 ali 20, ali 30 milijončkov.
Izmed vseh se jih je oglasilo z darili kakih sto,
a večinoma so darovali v — papirjih, ki jih
sedaj sploh ni mogoče prodati. Darovali so po
1000 do 10.000 kron in njihova imena so ble-
stela v vseh borzizanskih časopisih. „Österrei-
chische Volkszeitung“ se je postavila na stališče,
da bi vsak dunajski milijonar lahko daroval
100.000 kron, kar bi pri 1100 milijonarjih dalo
110 milijonov. To bi bila vsota, s katero bi se
dalo res kaj izdatnega napraviti. Toda dunajski
milijonarji se niso zmenili za apel „Österreich.
Volkszeitung“, nego so raje obdržali svoj denar.
Še slabše kakor dunajski milijonarji, so se ob-
nesli budimpeštanski in sploh provincijalni. Da-
rovali so kar mogoče malo, ali pa celo nič.
Noblese ni nobeden pokazal.

Slabo ravnanje z nemškimi vjetniki na Francoskem.

Berolin, 20. oktobra. (Kor. urad.)
Wolfov biro poroča: Da je postopanje z nem-
škimi vjetniki na Francoskem mestoma narav-
nost sramotno in nečloveško, potrjuje podčast-
nik Frank iz Delbrücka pri Kolonji, ki se je
preko Švice vrnil iz vjetništva in ki se sedaj
nahaja v bolnišnici v Freiburgu. V svoji izpo-
vedi, ki jo je dal uradno na protokol pravi:

Kot vjetnika so me prepeljali v Clemant-
Ferrand na ondotno artiljerijsko vežbališče. V
imenovanem kraju se nahaja kakih 20 vjetih
častnikov in 700 vjetih vojakov. Vežbališče leži
1000 metrov visoko. Barake so lesene in na pol
razpadle. Skozi stene piha veter. Moštvo in
podčastniki morajo ležati na kamenitih tleh, ki
so pokrita s slabo slamo. Častniki stanujejo v
razpadlih barakah. Vsi so ali ranjeni ali bolni.
Bolezen pri častnikih, kakor tudi pri moštvu
povzroča deloma nemilo podnebnje, največ pa iz-
redno slaba hrana. Vsi dobivajo eno in isto
hrano, ne glede na to ali so zdravi ali bolni.
Vjetniki so silno shujšani. Razsaja med njimi
griza in pljučnica. Na te bolnike se Francozi
prav nič ne ozirajo. Bolniki, kakor zdravi vo-
jaki leže na kamenitih tleh. In če je tudi zdrav-
nik konstatiral pljučnico, vendar so pustili tako-
rekoč umirajoče vojake tamkaj ležati brez odeje,
brez plašča, deloma brez suknje, brez nogavic
in brez čevljev. Obvezil sploh ni. Poveljstvo nad
vjetniki ima narednik, ki je bil preje podčastnik
v stotnji kaznjencev. Ta narednik je na naj-
okrutnejši način trpinčil vjetega bolnega profe-
sorja prava, ki je služil kot podčastnik, ga je

dal brez zaslišanja zapreti v samotno celico in
je kasneje naznanil, da je umrl. Vjetniki domne-
vajo, da je profesorja podčastnika ustrelil ali da
je umrl vsled slabega ravnanja.

Upor v Maroku.

V Maroku je izbruhnila vstaja, ki jo je že
pred dolгим časom pripravil dr. Moharrem,
tajnik panislamskega odbora, čegar niti obsegajo
ves svet. Dr. Moharrem je živel v Berlinu, kjer
so se tiskale in odpošiljale v Maroko neštete
tiskovine: letaki, brošure itd., v katerih se
ljudstvo poziva k upor. Dr. Moharrem je umrl
leta 1913., toda njegovo delo prinaša sedaj
obilen sad. Neposredno povod upor je dalo od-
pošiljanje domačih čet na evropsko bojišče, ve-
liki izredni davki, obsežne rekvizicije tovarnih
živali itd. Uporno gibanje je tem nevarnejše,
ker so skoro vse francoske vojaške čete na
Francoskem; domačim vojakom pa nikakor ni
zaupati. Nemce izganjajo iz Maroka, italijanska
vlada spravlja svoje podanike v domovino. Fran-
cozi so se v svoji stiski zatekli k zadnjemu po-
močku: Poslali so v Maroko znanega njihovega
krotilca generala Liautey, ki je že dospel
tjekar in se pod močnim spremstvom podal
v notranjost, da s svojim osebnim vplivom in
ugledom reši, kar se še rešiti da. Kako velikan-
skega pomena je Maroko za Francijo, kaže okol-
nost, da je lani trgovina z Marokom vrгла nad
208 milijonov frankov, skupaj z Alžirom in Tu-
nisom pa znaša letni trgovinski promet 1800
milijonov frankov. Važnejše je pa to, da Maroko
zagotavlja Franciji gospodarstvo v Sredozemskem
morju; ako pade Maroko, pade tudi odločilni
vpliv Francije na Sredozemskem morju.

Kusmanek.

Danes prinašamo sliko enega izmed najodličnejših
avstro-ogrskih vojskovodij. Ko so Rusi z velikansko
premočjo v Galicijo udri, prišli so tudi do naše tr-
dnjave Przemysl. To trdnjavo je branila vrla posadka
pod poveljstvom feldmaršallajntanta Kusmanek. Rusi
so z največjo divjostjo napadli trdnjavo in so pri teh

F.M.L. Kusmanek.

naskokih izgubili najmanj 40.000 mož. Pa ves njih na-
por je bil brezuspešen. Naš zapovednik trdnjave Kusma-
nek bil je leta 1860 v Herrmannstadtu rojen in je bil,
predno je prevzel branitev Przemysla, vodja prezidjal-
nega biroja v vojnem ministerstvu. Njegovo ime bo de
vedno slovelo v zlati knjigi hrabrih avstrijsko-ogrskih
vojskovodij.

Oblegovanje Przemysla.

Raznim poročilom vojnih poročevalcev po-
sнемamo sledeče vesti iz časa oblegovanja
naše gališke trdnjave Przemysl:

Trdnjava Przemysl je zdaj popolnoma
prosta sovražnika. Tekom treh ted-
nov vršili so se jako krvavi boji. Rusi so dali
velikanske žrtve in so hoteli z vsemi sredstvi
vdrati v trdnjavo. Nastale so cele gore
mrličev pred trdnjavo. Ali naši hrabri
vojaki so pod poveljstvom zapovednika pod-
maršala Kusmaneka svojo nalogo sijajno
izpolnili ter vse grozovite ruske na-

pade odbili. Pri teh krvavih napadih so
Rusi izgubili več kot 40.000 mož,
medtem ko je naših le 1000 mož padlo.
Naši vojaki so se bili z nedoseženo hrabrostjo.
Na posameznih krajih prišlo je do hudih bojev
od moža do moža. V teh bojih so naši vojaki z
svojim navdušenjem vedno zmagali, čeprav so
se Rusi prav obupno bili, ker so jim za hrbotom
grozile lastne ruske mašinske puške. V resnici
so streljale ruske mašinske puške večkrat na
lastne svoje vojake, da jih s tem prisilijo do
prodiranja. Tudi v mesto Przemysl je padlo pre-
cej šrapnelov; pa škode niso napravili mnogo.
V mestu samem je bilo dovolj preskrbljeno za
živila; civilno prebivalstvo, ki je v mestu osta-
lo, je moralo namreč dokazati, da ima najmanj
za 3 mesece živil. Splošno se je življenje med
oblegovanjem v mestu popolnoma normalno raz-
vijalo. Obnašanje zapovednika in vojaštva je
vzbujalo toliko zaupanja, da ni bil nikdo vzne-
mirjen. Vsak dan so izhajali časopisi z vojnimi
poročili v nemškem, madžarskem in poljskem
jeziku. Ta poročila so prihajala v mesto po
brezžičnem telegrafu.

Po 36 urni avtomobilni vožnji prišli smo
vojni poročevalci v pondeljek tako rekoč z zad-
njo kapljo bencina v Przemysl. Potovali smo
cele noči, vozili smo se mimo tisočero voz z
mrtvimi trupli padlih vojakov in trupel ubitih
konj, mimo težkih kanonov in poljskih pekaren,
ki so vedno na vso moč delale. Najmanj 12
krat smo se vstavili na ne prehodni cesti, tako
da so nas morali z lopatami izkopati iz ilovice
in blata. Končno sploh nismo mogli naprej in
smo morali noč v avtomobilih prespati sredi
ceste. V jutrajnem mraku napeli so naši mo-
torji zadnje moči, da nas pripeljajo naprej. Po-
zneje smo izvedli o oblegovanju sledeče točke.

Oblegovanje se je vršilo tako-le:

Dne 16. septembra so se prikazali Rusi
prvič pred trdnjavo. Sovražnik se je obotavljalje
približeval. Najprej so prišli koziaški oddelki,
z njimi pehota; kmalu za temi pa velike mase
vojaštva, ki so kakor železni obroč obkolile
trdnjavo.

Sovražnik se je zelo težko približeval, ker
je vsak čas izpadla posadka iz trdnjave ter s
tem pokazala svoj ofenzivni duh. Vsak korak so
moral plačati Rusi s težkimi žrtvami. Naši to-
povi so izvrstno delovali že na veliko daljavo.

Dne 2. oktobra smo zazpazili zunaj na polju
veliko belo zastavo, ki se je počasi približevala
našim črtam. Prišel je parlamentar, neki pod-
polkovnik ruskega glavnega štaba. Častniki na-
šega glavnega štaba so spremili parlamenterja,
ki je imel zavezane oči, v trdnjavo na posve-
tovanje. Cel ta prizor je izgledal skoro šaljivo,
in skoraj se je slišalo, da bi si Rusi hoteli od
nas izposoditi nekoliko topov. Parlamentar je
prinesel pismo poveljnika oblegovalne vojske, ki
ni bil drugi kakor Bulgar Radko Dimitrijevič. V
pismu poziva naše poveljstvo, da mu izroči
trdnjavo.

Dne 5. oktobra so Rusi energično nasko-
čili našo jugovzhodno fronto in obenem na dru-
gih straneh uprizorili demonstrativne juriše proti
drugim fortom. Takoj smo spoznali sovražnikov
namen, da hoče z močnim razvojem sil in gro-
znim bombardiranjem iz 8-, 10-, 15-, 18- in
20kaliberskih topov po vzoru Drinopolja, ali
celo Lütticha tudi z mornarškimi topovi z na-
skokom osvojiti trdnjavo, katera je stala ne-
omajno v tem silnem ognju.

Naskok se je pričel 6. oktobra in je tra-
jal brez pomehanja 72 ur. Vsi napa-
di so bili od naših hrabrih čet, ki niso niti v
ognju najtežjih ruskih topov izgubile hladno-
krvnost, razbiti. Naše moštvo je streljalo z ve-
likim uspehom. Posebno velik je bil učinek
streljanja pešcev, strojnih pušk kakor tudi top-
ničarjev. Rusi, prezirajoči smrt, so zopet napa-
dali, pri čemur so si znali izvrstno pomagati s
kopanjem strelnih jarkov. Tudi rusko topništvo
je izvrstno delovalo, ali z zelo majhnim uspe-
hom, ter se je mogla škoda na utrdbah takoj
popraviti. V mesto samo je padlo malo granat,
posebno blizu zgradb poveljništva. Utrdbe same
so bile malo poškodovane. Neka utrdba je bila
zadeta na 250 krajih, ali je ostala popolnoma
nepoškodovana. Oblegovalna vojska je štela pet
zborov, največ takih čet, ki so bile nalašč iz-
urjene za oblegovalne boje.